

TREBALL AL CAP

Prevençió de malalties relacionades amb el treball

Octubre
de 2019
104

 Agència
de Salut Pública

Els casos del trimestre

Entre abril i juny de 2019 es van notificar al Sistema de Vigilància de Malalties Relacionades amb el Treball 168 casos, dels què el 64,3% van afectar a dones. L'edat mitjana va ser de 44,7 anys (DE=10,7) sense diferències entre sexes, i les ocupacions més freqüents van ser professionals de suport (22,2%), seguits per professionals de serveis i comerç (21,6%). Respecte el país d'origen, un 26,4% havia nascut fora de l'Estat. La patologia més notificada va ser de tipus ansiós-depressiu (80,4% del casos notificats), de la qual el 64,4% va produir-se en dones. Els trastorns que van seguir en freqüència van ser els músculesquelètics (13,1%). El 27,4% de les persones afectades treballava en empreses de fora de Barcelona i la situació laboral més freqüent va ser la contractació indefinida (88,6%). Finalment, el 86,3% dels treballadors i treballadores estava en situació d'inca-pacitat temporal en el moment de la notificació.

Un dels objectius principals del Sistema de vigilància de malalties relacionades amb el treball és la identificació de trastorns de salut relacionats amb el treball atesos al sistema públic de salut i contribuir a la seva preven-ció. Per aquest motiu es fan recomanacions pel Servei de prevençió de riscos laborals de l'empresa, per tal que dugui a terme les accions necessàries per prevenir l'agreujament del trastorn notificat i l'aparició de casos nous entre companys/es amb les mateixes condicions de treball. Un altre objectiu és orientar les actuacions d'altres agents que poden estar implicats en cada cas. Un d'aquests agents és l'Institut Nacional de la Seguretat Social (INSS) en relació a la determinació de contingències.

Perquè una lesió o patologia sigui reconeguda com a derivada de contingència professional cal que quedi molt ben acreditada la relació entre les condicions de treball i la patologia. L'alteració de la salut ha de ser conseqüència de les activitats que s'especificuen en el quadre de malalties professionals, que és un llistat tancat i ha de procedir de l'acció de substàncies o condicions de treball que en el quadre de malalties professionals s'indiquin per cada malaltia. Si l'alteració no queda inclosa en el quadre es pot reconèixer com a derivada d'accident laboral sempre que es demostri la causa laboral com a causa exclusiva.

Des d'un punt de vista mèdic és molt freqüent poder documentar l'alteració de la salut, però per poder definir les condicions de

treball és de molta utilitat disposar de l'avaluació de riscos laborals. En el cas que presentem, l'existència d'una avaluació complerta de riscos ergonòmics, permet descriure les tasques així com les condicions de treball que cal considerar per definir la patologia com d'origen laboral.

EL CAS va ser notificat per l'EAP Sant Martí, per un quadre de tendinosi d'espatlla dreta. Es tracta d'una dona de 41 anys que treballava com a operària en una cadena de muntatge per una empresa dedicada al muntatge de components d'automoció. La treballadora es va incorporar a l'empresa al 1998, exercint les seves tasques sempre en el mateix lloc de treball.

Antecedents

La treballadora desenvolupava les seves tasques en una línia de fabricació, en que el muntatge de cada peça comporta 7 etapes, cadascuna de les quals correspon a una acció de muntatge. Cada cicle de treball associat a les diferents etapes, durava 4 minuts i amb una freqüència de muntatge de 14 peces per hora i treballador/a.

Des de l'any 2015, la treballadora presentava molèsties en la zona de l'espatlla dreta, que correspon al braç director. El dolor, així com la imпотència funcional, es van intensificar, acudint finalment al metge d'atenció primària, al no ser derivada a la mútua d'accidents de treball. Es va realitzar una ecografia d'espatlla que va objectivar alteracions suggesti-

Treballadora de 41 anys, operària en una cadena de muntatge.

ves de tendinosi crònica i esquinçament intratendinós. La treballadora va iniciar un episodi d'Incapacitat Temporal (IT) per aquest motiu. Quan es va reincorporar al treball, i en mantenir-se les molèsties, el servei de vigilància de la salut del Servei de Prevenció de la seva empresa va proposar un canvi de lloc de treball que l'empresa va fer efectiu en les setmanes següents. No obstant això, la treballadora va sol·licitar la determinació de contingència del seu procés d'IT.

Factors de risc identificats

A partir de la informació aportada per la treballadora i amb les dades de l'avaluació de risc del lloc de treball que l'empresa va donar a la treballadora es va poder identificar el **risc postural (de postures forçades)** com el principal implicat en la generació de la patologia de la treballadora.

En l'avaluació ergonòmica constava, no només la identificació del risc, sinó també una metodologia específica utilitzada per mesurar aquest risc. A través del mètode RULA (Rapid Upper Limb Assessment) es van analitzar totes les accions que es feien en cada etapa del muntatge de la peça. Es va analitzar la postura global del cos i la posició del braç, avantbraç, canells, coll, tronc i cames en cadascuna de les accions. El nivell de risc ergonòmic de postures forçades va ser valorat entre 2 i 3 (el nivell màxim és de 4), per tant es tractava d'un risc ergonòmic moderat, elevat. Per altra banda, es va tenir en compte també les característiques antropomètriques l'estructura de la treballadora, que en el cas concret requeria una postura encara més forçada en els moviments d'abastament tant vertical com horitzontal descrits.

Conclusions i recomanacions

Es va valorar que la patologia que presentava la treballadora havia de ser considerada com a malaltia professional, ja que la tendinosi crònica està reconeguda com a tal en el Reial Decret 1299/2006 pel qual s'aprova el quadre de malalties professionals de la Seguretat Social en el punt 2D0101. «Patologia tendinosa crònica del manegot dels rotadors en feines que es realitzin amb els colzes en posició elevada o que tensin els tendons o burses subacromials, associant-se a accions d'aixecar i abastar, ús continuat del braç en abducció o flexió.» En l'avaluació de riscos ergonòmics del lloc de treball queden definides les postures juntament amb la valoració del risc associat a les mateixes, que justifica que l'esmentada patologia sigui reconeguda com a derivada del treball. Donada la cronicitat de la patologia, la treballadora també es va considerar com a persona especialment sensible pel risc postural i de moviments repetitius.

Amb la informació que es disposava, es va considerar que la patologia que presentava la treballadora era tributària de ser reconeguda com a derivada de contingència professional, per la qual cosa se li va recomanar sol·licitar la determinació de contingència a l'Institut Nacional de la Seguretat Social (INSS). També es va recomanar a la treballadora que fes entrega de l'informe al servei de vigilància de la salut del Servei de prevenció de riscos laborals de la seva empresa per una re-avaluació dels riscos del lloc de treball i per prendre les mesures adients per evitar l'aparició de patologia en altres treballadors/es. Recordem que la treballadora ja havia estat considerada tributària d'un canvi de lloc de treball que es va fer efectiu al incorporar-se al treball després del procés d'IT.

Les avaluacions de riscos estan pensades per gestionar la prevenció, no per establir relacions causals entre danys per la salut i condicions de treball.

Vols rebre les publicacions de la Unitat de Salut Laboral de Barcelona?

La newsletter. Amb informació sobre la salut laboral de Barcelona i notícies d'actualitat relacionades amb la salut laboral. També té un apartat específic per metges i metgesses de l'Atenció Primària de Salut per notificar malalties relacionades amb el treball.

El Treball al CAP. Aquest butlletí trimestral ja no s'edita en paper sinó que es fa només en versió digital que s'envia per correu electrònic.

Si vols rebre les publicacions o coneixes algú que les vulgui rebre, envia'ns un e-mail a usl_mailing@aspb.cat

Sabies que:

L'Avaluació de riscos del lloc de treball

L'avaluació de riscos laborals (ARL) és l'eina fonamental de què es disposa per poder gestionar la prevenció dins de les organitzacions i establir així les prioritats en mesures i accions preventives. És un procés adreçat a estimar la magnitud de tots aquells riscos que no es poden evitar en el lloc de treball. Avaluar suposa en primer lloc **identificar els factors de risc** que hi ha en el lloc de treball, és a dir aquelles condicions de treball que tenen una probabilitat de causar dany per la salut. Un cop identificats cal **mesurar-los, estimar la seva magnitud**, el que suposa marcar una intensitat i freqüència de l'exposició així com una probabilitat de generar dany, i obtingudes les dades s'establirà un comparatiu amb un valor de referència reconegut des del punt de vista tècnic. Com a resultat de la comparació es podrà establir si estem en una situació de risc tolerable o no. En aquest segon cas, és quan es requereix de l'establiment d'unes accions correctores que reduiran o eliminaran el risc. Conjuntament amb aquestes accions cal controlar periòdicament les condicions i mètodes de treball i també la salut de les persones treballadores.

Per alguns dels riscos, com els de seguretat, el valor de referència està contemplat en una normativa específica (ex. Normativa per l'avaluació de llocs de treball, reglaments de màquines...). En el cas dels riscos higiènics, el comparatiu s'estableix amb uns valors límits d'exposició establerts que es consideren segurs, i en el cas dels riscos ergonòmics i psicosocials, existeixen **mètodes específics de valoració**, com per exemple: el mètode RULA, el REBA (Rapid Entire Body Assessment) o OWAS (Ovako Working Analysis System) pel risc postural, NIOSH (National Institut for Occupational Safety and Health) per la manipulació de càrregues o mètode OCRA (Occupational Repetitive Action) pel risc de moviments repetitius; que marquen si el risc és tolerable o requereix d'accions correctores.

En les avaluacions cal tenir en compte també les mesures específiques que cal prendre, pels anomenats «treballadors **especialment sensibles**». Es tracta d'aquells treballadors que per les seves condicions de salut són més susceptibles als factors de risc que hi pugui haver en el lloc de treball. Exemple d'això serien les dones gestants, o persones amb una discapacitat.

Les avaluacions de riscos estan pensades per gestionar la prevenció, no per establir relacions causals entre danys per la salut i condicions de treball i orienten sobre les mesures que cal establir per poder reduir el risc o eliminar-lo. No obstant això, si es disposa d'una avaluació completa, sobre tot en el cas dels riscos ergonòmics i dels higiènics, es pot acreditar l'exposició i per tant la relació causal entre la lesió i l'activitat laboral. Això és important especialment en aquelles alteracions de la salut que poden tenir etiologies diferents a la laboral, com és el cas de la tendinosi crònica presentada en aquest cas.

Per saber-ne més:

Van der Molen HF, Foresti C, Daams JG ; Frings-Dresen MHW, Kuijper PPFM. Workrelated risk factors for specific shoulder disorders: a systematic review and meta-analysis. Occupational and Environmental Medicine 2017 Oct;74(10):745-755. Disponible a: <https://bit.ly/2pCRde1>

Lynn McAtamney and E Nigel Corlett. RULA: a survey method for the investigation of work-related upper limb disorders. Applied Ergonomics 1993, 24(2), 91-99. Disponible a: <https://bit.ly/2P5TcCk>

European Agency for Safety and Health at Work. Occupational safety and health risk assessment methodologies. Disponible a: <https://bit.ly/2aUzyXS>

Instituto Nacional de Seguridad e Higiene en el Trabajo. Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales. NTP 452: Evaluación de las condiciones de trabajo: carga postural. Disponible a: <https://bit.ly/2J8zHVY>

Malalties relacionades amb el treball notificades a la USL Barcelona segons diagnòstic, edat i sexe. Abril-Juny 2019

	Homes							Dones						
	<25	25-34	35-44	45-54	55-64	>64	Total	<25	25-34	35-44	45-54	55-64	>64	Total
Trt. Musclesquelètics	-	-	-	6	2	-	8	-	1	3	8	2	-	14
M. del sistema respiratori	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Trt. mentals i del comportament	1	11	16	12	6	2	48	3	13	30	23	15	2	86
M. sistema nerviós	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	2	1	-	3
M. de la pell	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Traumatismes i enverinaments	-	-	1	1	-	-	2	-	-	1	1	-	-	2
Altres	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Total	1	11	18	19	9	2	60	3	14	34	35	18	3	107

*En un dels casos no ha estat possible conèixer la data de naixement

Malalties relacionades amb el treball notificades a la USL Barcelona segons diagnòstic i ocupació. Abril-Juny 2019

	Direcció i gerència empreses	Professionals ciència i intel·lectuals	Professionals suport	Personal administratiu	Personal serveis i comerç	Personal agricultura i pesca	Personal indústria i construcció	Operadors/es instal·lacions i maquinària	Ocupacions elementals	Total
Trt. musclesquelètics	-	1	2	3	4	-	2	4	6	22
M. del sistema respiratori	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
Trt. mentals i del comportament	7	24	32	15	28	1	2	4	16	129
M. sistema nerviós	-	-	-	1	-	-	1	1	1	4
M. de la pell	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
Traumatismes i enverinaments	-	-	-	-	2	-	-	1	1	4
Altres	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
Total	7	25	36	19	35	1	5	10	24	162

*En sis casos no ha estat possible conèixer l'ocupació.

Malalties relacionades amb el treball notificades a la USL Barcelona segons diagnòstic i centre notificador. Abril-Juny 2019

	Casc Antic Gòtic	Raval Sud	Barceloneta	Sant Antoni	Via Roma	Universitat	Poble Sec	Pg de Sant Joan	Casanova-2E	Joanic-6A	Via de Gràcia-6B	Santlefi	Bordeta-Magòria	Numància	Montnegre 4A	Sant Elies-5B	Lisboa-7D	Sant Rafael	Sardenya	Baix Guinardó	Congrés	Sants Carreres Candi 3E	Encants	Camp de Arpa	Ramon Turó	Poblenou	El Clot	Sant Martí-10H	Verneda Sud-10J	La Pau	Besòs	Via Olímpica	Roquetes	Ciutat Meridiana	Chafarinas	Sant Andreu-9H	Bon Pastor	Tributat Vella	Sagrada Família	Gaudi	La Sagrera	Les Hortes	Dieta de Eixample (2 EAP)	Sarrià	Lesseps-La Salut (2 EAP)	La Marina	Valcarca-Sant Gervasi	Cobxeres de Borbó	Turó 8A-8C	Les Corts/Pedralbes 4B	Casernes	Prosperitat-Verdum-8L	Total				
Trt. musclesquelètics	1	-	-	-	-	-	2	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	1	-	1	-	-	-	2	3	2	-	3	22							
M. del sistema respiratori	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	
Trt. mentals i del comportament	1	2	6	1	3	4	2	4	2	3	1	1	-	7	1	1	1	2	4	1	6	4	3	1	2	1	4	3	10	1	3	1	3	3	1	1	1	2	-	5	1	3	1	7	3	4	4	4	-	2	2	1	135				
M. sistema nerviós	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4				
M. de la pell	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1				
Traumatismes i enverinaments	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4				
Altres	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1					
Total	2	2	6	1	3	4	2	6	3	3	1	3	2	7	1	1	1	3	4	2	6	4	3	1	2	2	5	3	10	1	3	1	3	3	1	1	3	2	2	6	3	2	6	3	3	2	7	3	4	6	4	5	3	2	2	4	168